

Edyta Łazarowicz

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Kolegium Zarządzania i Finansów
Instytut Rachunkowości
edyta.lazarowicz@sgh.waw.pl

PORÓWNYWALNOŚĆ STRUKTURY INFORMACJI DODATKOWYCH W SPRAWOZDANIACH FINANSOWYCH SPÓŁEK GIEŁDOWYCH WIG30¹

Streszczenie: Celem artykułu jest analiza i ocena porównywalności struktury informacji dodatkowych w sprawozdaniach finansowych spółek giełdowych WIG30 (z wyłączeniem spółek z sektora finansowego i spółek zagranicznych – siedziba poza terytorium Polski) oraz wskazanie rozwiązań, które zwiększyłyby tę porównywalność. Analizie poddano 21 sprawozdań finansowych za 2016 r. Porównywalność struktury informacji dodatkowych między polskimi spółkami jest mała. W dużym stopniu mają na to wpływ następujące czynniki: (1) obszerny zakres informacji dodatkowych, (2) brak podziału not na ogólne grupy tematyczne, (3) brak bardziej szczegółowych wytycznych w MSR 1 co do struktury informacji dodatkowych. Wyniki niniejszego badania mogą być przydatne dla IASB w prowadzonych obecnie pracach nad poprawą komunikacji w sprawozdawczości finansowej oraz dla użytkowników sprawozdań finansowych.

Słowa kluczowe: informacje dodatkowe, struktura, porównywalność, MSSF, Polska.

JEL Classification: M41.

Wprowadzenie

W ostatnich latach niektóre spółki zaczęły eksperymentować z formatem i układem swoich sprawozdań finansowych. Te innowacje obejmowały porządkowanie not w informacjach dodatkowych oraz umiejscowienie i zawartość informacji dotyczących polityki rachunkowości [PwC, 2014, s. 3]. Problem uży-

¹ Artykuł przygotowano w ramach badania statutowego, które zostało sfinansowane z dotacji MNiSW na utrzymanie potencjału badawczego Kolegium Zarządzania i Finansów Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie w 2017 r.

teczności informacji dodatkowych w sprawozdaniach finansowych dostrzegły również różne instytucje (np. ICAS&NZICA, 2011; EFRAG, 2012; FRC, 2012; ICAEW, 2013; AFM, 2014; AMF, 2015), w tym IASB, która w ramach prac nad poprawą komunikacji w sprawozdawczości finansowej zajęła się także informacjami dodatkowymi prezentowanymi w sprawozdaniach finansowych. IASB zidentyfikowała trzy główne problemy związane z informacjami dodatkowymi [IASB, 2013, s. 32]: niewystarczająco przydatne informacje, nieprzydatne informacje oraz nieskuteczna komunikacja w zakresie prezentowanych informacji. W opublikowanym przez IASB dokumencie dyskusyjnym dotyczącym ujawniania informacji zostały zaproponowane następujące zasady skutecznej komunikacji, tj. informacje powinny być [IASB, 2017, par. 2.6]: (1) charakterystyczne dla sytuacji danej jednostki (*entity-specific*), (2) opisane tak prosto i bezpośrednio, jak to możliwe, (3) uporządkowane w sposób, który podkreśla ważne kwestie, (4) powiązane, jeśli to jest przydatne, z innymi informacjami, (5) niepowtarzane w innych częściach sprawozdania finansowego czy raportu rocznego, (6) dostarczane w sposób, który optymalizuje porównywalność między spółkami i między okresami sprawozdawczymi, ale nie kosztem ich użyteczności, (7) dostarczane w formie, która jest właściwa dla tego typu informacji.

Z analizy opinii użytkowników sprawozdań finansowych na temat niniejszego dokumentu dyskusyjnego wynika, że dla większości użytkowników najważniejszymi spośród wyżej wymienionych zasad skutecznej komunikacji jest porównywalność informacji i informacje charakterystyczne dla danej jednostki [IASB, 2018, par. 31].

Prace IASB nad poprawą komunikacji w sprawozdawczości finansowej, w tym informacji dodatkowych, oraz duże znaczenie porównywalności tych informacji dla użytkowników sprawozdań finansowych skłoniły autorkę do analizy praktyki polskich spółek giełdowych w tym zakresie.

Celem artykułu jest analiza i ocena porównywalności struktury informacji dodatkowych w sprawozdaniach finansowych spółek giełdowych WIG30 (z wyłączeniem spółek z sektora finansowego i spółek zagranicznych – siedziba poza terytorium Polski) oraz wskazanie rozwiązań, które zwiększyłyby tę porównywalność. Analizie poddano 21 sprawozdań finansowych za 2016 r. Zastosowano dwie metody badawcze: analizę literatury przedmiotu oraz analizę treści sprawozdań finansowych.

Wyniki niniejszego badania mogą być przydatne dla IASB w prowadzonych obecnie pracach nad poprawą komunikacji w sprawozdawczości finansowej oraz dla użytkowników sprawozdań finansowych. Ponadto w Polsce brakuje

badan dotyczących oceny porównywalności ogólnej struktury informacji dodatkowych w sprawozdaniach finansowych spółek giełdowych.

1. Przegląd badań z zakresu porównywalności informacji dodatkowych

W literaturze polskiej istnieje wiele badań empirycznych analizujących informacje ujawniane przez spółki giełdowe w sprawozdaniach finansowych, w tym w informacjach dodatkowych [np. Silska-Gembka, 2011; Janowicz, 2016; Karwowski, 2016; Klimczak, 2016; Kuzior, 2016; Rówińska, 2016; Bareja, Giedroyć, 2017; Gos, Hendryk, Hońko, 2017]. W przypadku analizy ogólnej struktury informacji dodatkowych w sprawozdaniach finansowych polskich spółek giełdowych autorce nie udało się znaleźć w literaturze polskiej takiego badania, z wyjątkiem jednej publikacji [Walińska, 2016], która dotyczy fragmentu informacji dodatkowych, tj. opisu polityki rachunkowości.

W przypadku literatury zagranicznej autorka znalazła dwa badania dotyczące analizy struktury informacji dodatkowych [SEC, 2011; IFRS Foundation, 2017]. Jedno zostało przeprowadzone przez Amerykańską Komisję Papierów Wartościowych i Giełd (SEC), a drugie przez fundację IFRS.

E. Walińska [2016] analizowała raporty roczne spółek WIG30 za 2014 r. odnośnie do sposobów opisu polityki rachunkowości. Badane spółki stosowały jedno z trzech następujących rozwiązań [Walińska, 2016, s. 189]:

- polityka rachunkowości jako odrębna część sprawozdania finansowego,
- polityka rachunkowości jako odrębna nota do sprawozdania finansowego,
- polityka rachunkowości jako element każdej odrębnej noty objaśniającej pozycje bilansu oraz rachunku zysków i strat.

Ogólny wniosek z niniejszego badania był następujący [Walińska, 2016, 193-194]: „w polskiej praktyce funkcjonują bardzo różne rozwiązania w zakresie ujawniania polityki rachunkowości, poczynając od odmiennej terminologii, poprzez różny zakres, a kończąc na odrębnym miejscu w sprawozdaniu finansowym”.

Obszerną analizę skonsolidowanych rocznych sprawozdań finansowych za 2009 r. przeprowadziła SEC. W analizie uwzględniono sprawozdania finansowe według MSSF 183 największych spółek na świecie (na podstawie rankingu *2009 Fortune Global 500 (FG 500)*), przy czym większość spółek pochodziła z Unii Europejskiej (80%) [SEC, 2011, s. 2-6].

Zgodnie z MSR 1 jednostka powinna prezentować informacje dodatkowe w sposób usystematyzowany, jeśli jest to wykonalne w praktyce [MSR 1, par. 113]. Z raportu SEC [2011, s. 21] wynika, że wiele spółek uporządkowało informacje w informacjach dodatkowych według kolejności pozycji prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i sprawozdaniu z wyniku, zgodnie z przykładowym podejściem grupowania informacji dodatkowych zawartym w MSR 1 [par. 114(c)].

Jednakże wiele spółek omawiało różne aspekty tego samego zagadnienia rachunkowości w różnych miejscach informacji dodatkowych. Mimo że miejsce tych informacji było logiczne, to jednak to podejście – w przypadku pewnych złożonych zagadnień, takich jak podatek dochodowy – może utrudniać zrozumienie i porównywanie z informacjami dodatkowymi innych spółek [SEC, 2011, s. 21].

Kilka spółek zamieszczało wymagane ujawnienia poza sprawozdaniami finansowymi. Na przykład większość analizowanych spółek ujawnienia na temat instrumentów finansowych przedstawiała w informacjach dodatkowych badanych przez biegłego rewidenta. Jednakże około połowa spółek z branży bankowej przedstawiała niektóre lub wszystkie ujawnienia odnośnie do instrumentów finansowych poza informacją dodatkową w innych sekcjach rocznego raportu. Dodatkowo niektóre spółki z branży bankowej łączyły ujawnienia dotyczące instrumentów finansowych z ujawnieniami wymaganymi przez instytucje nadzoru i prezentowały te wszystkie informacje poza sprawozdaniami finansowymi. W niektórych przypadkach ujawnienia dotyczące transakcji z podmiotami powiązаныmi oraz dotyczące *litigation contingencies* były także prezentowane poza sprawozdaniami finansowymi. Często było niejasne, czy te ujawnienia prezentowane poza informacją dodatkową były badane przez biegłego rewidenta [SEC, 2011, s. 21].

Z kolei fundacja IFRS przeprowadziła analizę zmian w zakresie prezentacji informacji dodatkowych dokonanych przez sześć spółek² z całego świata, które uznano za dobry przykład zmian na rzecz skutecznej komunikacji w sprawozdaniach finansowych [IFRS Foundation, 2017, s. 6]. W przypadku struktury informacji dodatkowych spółki te wprowadziły dwie główne zmiany. Po pierwsze, wszystkie połączyły noty w grupy tematyczne, wcześniej struktura tych not stanowiła obszerną listę będącą w dużej mierze odzwierciedleniem poszczególnych pozycji w podstawowym sprawozdaniu finansowym [IFRS Foundation, 2017,

² Fonterra Co-operative Group Limited, Wesfarmers Limited, PotashCorp, ITV plc, Orange S.A., Pandora A/S.

s. 8-9, 15-16, 21-22, 28-29, 35, 41]. Na przykład spółka Fonterra Co-operative Group Limited wprowadziła następujące grupy not [IFRS Foundation, 2017, s. 9]: *Wynik działalności, Zadłużenie i kapitał własny, Kapitał obrotowy, Aktywa trwale, Inwestycje, Zarządzanie ryzykiem finansowym, Pozostałe*. Dla porównania spółka PotashCorp wyodrębniła takie grupy not, jak [IFRS Foundation, 2017, s. 22]: *Działalność i otoczenie, Przychody, koszty i przepływy pieniężne, Aktywa operacyjne i zobowiązania, Inwestycje, finansowanie i struktura kapitału, Personel, Pozostałe*. Po drugie, spółki zrezygnowały z odrębnej noty odnośnie do polityki rachunkowości i przenieśli jej opis do różnych not dotyczących poszczególnych zagadnień [IFRS Foundation, 2017, s. 10, 17, 23, 30, 36, 42].

2. Informacje dodatkowe – struktura i treść według MSR 1

Jednostki w informacjach dodatkowych powinny [MSR 1, par. 112]:

- a) prezentować informacje na temat podstawy sporządzenia sprawozdań finansowych oraz informacje dotyczące zastosowanych szczegółowych zasad (polityki) rachunkowości,
- b) ujawnić informacje wymagane przez MSSF, jeśli nie są one prezentowane w innym miejscu w sprawozdaniach finansowych,
- c) dostarczyć informacji, które nie są prezentowane w innym miejscu w sprawozdaniach finansowych, ale są potrzebne do ich zrozumienia.

Informacje dodatkowe powinny być prezentowane w sposób usystematyzowany, jeśli jest to wykonalne w praktyce. Ustalając usystematyzowany sposób prezentacji, jednostka powinna uwzględniać wpływ na zrozumiałość i porównywalność swoich sprawozdań finansowych. Do każdej pozycji prezentowanej w poszczególnych elementach sprawozdania finansowego (tj. sprawozdaniu z sytuacji finansowej, sprawozdaniu (sprawozdaniach) z wyniku i pozostałych całkowitych dochodów, sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym, sprawozdaniu z przepływów pieniężnych) należy dołączać odsyłacze do wszelkich odpowiednich informacji zawartych w informacjach dodatkowych [MSR 1, par. 113].

W przypadku ujawnień zasad (polityki) rachunkowości jednostki powinny ujawniać [MSR 1, par. 117]:

- a) zasadę (zasady) wyceny zastosowaną przy sporządzaniu sprawozdań finansowych,
- b) inne zastosowane zasady (politykę) rachunkowości, które są przydatne do zrozumienia sprawozdań finansowych.

Przy opisie istotnych zasad (polityki) rachunkowości lub w innych informacjach dodatkowych oprócz ocen, które wymagają szacunków, jednostki powinny także ujawniać subiektywne oceny dokonane przez kierownictwo w procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości, a które mają najbardziej istotny wpływ na kwoty ujęte w sprawozdaniach finansowych [MSR 1, par. 122].

Jednostki mogą prezentować informacje dotyczące podstawy sporządzania sprawozdań finansowych oraz zasad (polityki) rachunkowości jako oddzielną część sprawozdań finansowych [MSR 1, par. 116]. Powinny też ujawniać w informacjach dodatkowych informacje umożliwiające użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę celów, zasad i procesów służących zarządzaniu kapitałem, w tym opis składników zarządzanego kapitału, opis nałożonych zewnętrznie wymogów kapitałowych (jeśli takie na jednostce spoczywają) oraz sposób uwzględnienia tych wymogów w zarządzaniu kapitałem, podsumowanie danych ilościowych dotyczących składników zarządzanego kapitału, wszelkie zmiany w składnikach kapitału i wymogach kapitałowych w stosunku do poprzedniego okresu, informacje na temat przestrzegania lub nieprzestrzegania przez jednostkę nałożonych zewnętrznie wymogów kapitałowych [MSR 1, par. 134-135].

Ponadto jednostki powinny ujawniać w informacjach dodatkowych pewne informacje dotyczące instrumentów finansowych z opcją sprzedaży zaklasyfikowanych jako kapitał własny (w zakresie, w jakim te ujawnienia nie znajdują się w innym miejscu): łączne dane liczbowe dotyczące kwot zaklasyfikowanych jako kapitał własny, cele jednostki, politykę i procesy w zakresie zarządzania przez jednostkę obowiązkiem wykupu lub umorzenia tych instrumentów, oczekiwane wydatki pieniężne z tytułu umorzenia lub wykupu tej grupy instrumentów (w tym sposób ustalenia tych wydatków) [MSR 1, par. 136A].

Pozostałe ujawnienia w informacjach dodatkowych obejmują następujące informacje: kwota dywidend zaproponowanych lub zadeklarowanych do dnia zatwierdzenia sprawozdań finansowych do udostępnienia, ale nieujętych jako wypłaty na rzecz właścicieli w trakcie okresu oraz kwota dywidendy na akcję, kwota nieujętych skumulowanych dywidend z tytułu posiadania udziałów (akcji) uprzywilejowanych co do dywidend [MSR 1, par. 137].

Jednostki powinny też wraz z publikowanymi sprawozdaniami finansowymi przedstawiać podstawowe informacje ich dotyczące. Jeśli nie zamieściły ich w innym miejscu łącznie ze sprawozdaniami finansowymi, to powinny je ujawnić w informacji dodatkowej. Tymi podstawowymi informacjami o jednostce są: siedziba i forma prawna jednostki, kraj, w którym została zarejestrowana, a także adres zarejestrowanej siedziby, opis rodzaju i podstawowego przedmiotu

działalności jednostki, nazwa jednostki dominującej oraz jednostki dominującej najwyższego szczebla w grupie, informacje na temat długości okresu funkcjonowania, jeśli jest to jednostka o ograniczonym okresie działania [MSR 1, par. 138].

3. Struktura informacji dodatkowych w sprawozdaniach finansowych polskich spółek giełdowych

Do badania wybrano spółki wchodzące w skład indeksu WIG30, z pominięciem instytucji finansowych i jednej spółki zagranicznej (siedziba poza terytorium Polski). W analizie uwzględniono skonsolidowane sprawozdania finansowe za 2016 r. 21 następujących spółek: ENEA, ENERGA, PGE, TAURON, LOTOS, ORLEN, PGNiG, JSW, KGHM, AZOTY, SYNTHOS, CCC, LPP, CYFROWY POLSAT, ORANGE, ASSECO, CD PROJEKT, EUROCASH, GTC, KRUK, KPCCARGO.

Przedmiotem analizy były następujące zagadnienia: (1) ogólna struktura informacji dodatkowych, (2) sposób klasyfikacji not, (3) sposób prezentacji zasad (polityki) rachunkowości.

Z analizy informacji dodatkowych prezentowanych w sprawozdaniach finansowych przez poszczególne spółki wynika, że ich struktura była zróżnicowana. W znacznym stopniu jest porównywalny zakres informacji przedstawianych w początkowej części informacji dodatkowych, w których spółki najczęściej prezentowały: informacje ogólne dotyczące danego podmiotu, oświadczenie o zgodności³, informacje dotyczące podstawy sporządzania sprawozdania finansowego, informacje o nowych standardach i interpretacjach oraz inne informacje. W tej początkowej części informacji dodatkowych znaczna część spółek przedstawiała również opis stosowanych zasad rachunkowości. Kolejne części informacji dodatkowych były już bardzo zróżnicowane co do kolejności i formy prezentacji wymaganych informacji.

Dużym utrudnieniem w analizie informacji dodatkowych był brak szczegółowego spisu treści tych informacji. Taka sytuacja dotyczyła kilku spółek, co przedstawia tabela 1.

³ Oświadczenie, że niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez Unię Europejską.

Tabela 1. Informacje o zawartości informacji dodatkowych

Prezentacja spisu treści	Liczba jednostek
Zamieszczanie szczegółowego spisu treści dla informacji dodatkowych	17
Brak szczegółowego spisu treści dla informacji dodatkowych	4
Razem	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych spółek WIG30 za 2016 r.

W przypadku not do poszczególnych pozycji ze sprawozdania z sytuacji finansowej oraz do pozycji ze sprawozdania z wyniku (z wyłączeniem not dotyczących pozostałych całkowitych dochodów) wszystkie spółki prezentowały je generalnie w takiej kolejności, w jakiej były przedstawiane w sprawozdaniach.

Część spółek noty objaśniające do sprawozdań finansowych dzieliła na bardziej szczegółowe grupy, w tym: noty objaśniające do sprawozdania z sytuacji finansowej, noty objaśniające do sprawozdania z całkowitych dochodów, noty objaśniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych. Więcej szczegółów przedstawiają tabele 2 i 3.

Tabela 2. Klasyfikacja not w sprawozdaniach finansowych

Branża/spółka	Podział not według elementów sprawozdań finansowych	Brak podziału not według elementów sprawozdań finansowych
1	2	3
Energetyka		
ENEA		X
ENERGA	X	
PGE	X	
TAURON	X	
Wydobycie i produkcja		
LOTOS		X
ORLEN	X*	
PGNiG	X	
Górnictwo		
JSW	X	
KGHM		X**/**
Chemia podstawowa		
AZOTY		X
SYNTHOS		X
Odzież i obuwie		
CCC	X*	
LPP		X
Telekomunikacja		
CYFROWY POLSAT		X
ORANGE		X***
Pozostałe branże		
ASSECO		X
CD PROJEKT		X
EUROCASH		X

cd. tabeli 2

1	2	3
GTC		X
KRUK		X
PKPCARGO		X

* Brak odrębnej grupy not dla sprawozdania z przepływów pieniężnych.

** Odrębna grupa not tylko do sprawozdania z wyniku. Noty do sprawozdania z sytuacji finansowej nie są połączone w jedną grupę.

*** Podział not na ogólne grupy tematyczne i na szczegółowe noty.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych spółek WIG30 za 2016 r.

Tabela 3. Klasyfikacja not w sprawozdaniach finansowych – podsumowanie

Klasyfikacja not	Liczba jednostek
Podział not według elementów sprawozdań finansowych	7
Podział not na ogólne grupy tematyczne inne niż według elementów sprawozdań finansowych	2
Brak podziału not na ogólne grupy tematyczne	12
Razem	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych spółek WIG30 za 2016 r.

Jak wynika z powyższych tabel, prawie połowa spółek dzieliła noty na ogólne grupy tematyczne, w tym siedem z nich dokonało podziału według elementów sprawozdań finansowych. Pozostałe spółki (ponad połowa) przedstawiły noty bez ogólnego podziału na grupy tematyczne.

Z opublikowanego przez fundację IFRS [2017] badania dotyczącego lepszej komunikacji w sprawozdawczości finansowej w zakresie informacji dodatkowych wynika, że spółki w ramach poprawy tej komunikacji zastąpiły długą listę not do sprawozdania finansowego grupami not dotyczących poszczególnych zagadnień. W polskiej praktyce tylko w dwóch spółkach zaobserwowano podobne rozwiązania (szerzej tabela 4).

Tabela 4. Klasyfikacja not w sprawozdaniach finansowych KGHM i Orange

KGHM	Orange
1	2
<i>Informacje ogólne</i> <i>Segmenty działalności i informacje na temat przychodów</i> <i>Utrata wartości aktywów</i> <i>Noty objaśniające do sprawozdania z wyniku</i> <i>Opodatkowanie</i> <i>Zaangażowanie we wspólne przedsięwzięcia</i> <i>Instrumenty finansowe i zarządzanie ryzykiem finansowym</i> <i>Zadłużenie, zarządzanie płynnością i kapitałem</i> <i>Aktywa trwałe i związane z nimi zobowiązania</i>	<i>Informacje ogólne</i> <i>Zysk/strata z działalności operacyjnej z wyłączeniem amortyzacji</i> <i>Aktywa trwałe</i> <i>Aktywa obrotowe oraz zobowiązania</i> <i>Instrumenty finansowe z wyłączeniem należności oraz zobowiązań handlowych</i> <i>Podatek dochodowy</i> <i>Kapitał własny i zarządzanie kapitałem</i> <i>Pozostałe noty objaśniające</i>

cd. tabeli 4

1	2
<i>Kapitał obrotowy</i> <i>Świadczenia pracownicze</i> <i>Inne noty</i>	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych KGHM i Orange za 2016 r.

Ważnym elementem informacji dodatkowych jest opis zasad (polityki) rachunkowości. Spółki przedstawiały tę politykę w formie odrębnej noty (not) bądź jako element poszczególnych not objaśniających. Więcej szczegółów prezentują tabele 5 i 6.

Tabela 5. Sposób prezentacji zasad (polityki) rachunkowości w sprawozdaniach finansowych

Branża/spółka	Oddzielna nota/noty w ramach Informacji dodatkowych lub oddzielna część sprawozdania finansowego Tytuł noty	Element poszczególnych not objaśniających do sprawozdania finansowego
<i>Energetyka</i>		
ENEA	X Opis ważniejszych stosowanych zasad rachunkowości	
ENERGA	X Istotne zasady rachunkowości	
PGE	X Istotne zasady rachunkowości	
TAURON	X Istotne zasady (polityka) rachunkowości	
<i>Wydobycie i produkcja</i>		
LOTOS	X Zasady rachunkowości	
ORLEN		X
PGNiG		X
<i>Górnictwo</i>		
JSW	X Polityka rachunkowości	
KGHM		X
<i>Chemia podstawowa</i>		
AZOTY	X Opis ważniejszych stosowanych zasad rachunkowości	
SYNTHOS	X Zasady (polityka) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych spółek WIG30 za 2016 r.

Tabela 6. Sposób prezentacji zasad (polityki) rachunkowości w sprawozdaniach finansowych (cd.)

Branża/spółka	Oddzielna nota/noty w ramach <i>Informacji dodatkowych</i> lub oddzielna część sprawozdania finansowego Tytuł noty	Element poszczególnych not objaśniających do sprawozdania finansowego
Odzież i obuwie		
CCC		X
LPP	X Zasady wyceny aktywów i pasywów oraz pomiaru wyniku finansowego przyjęte przy sporządzaniu sprawozdania finansowego	
Telekomunikacja		
CYFROWY POLSAT	X Zasady stosowane przy sporządzaniu sprawozdania finansowego	
ORANGE	X Podstawowe zasady rachunkowości	
Pozostałe branże		
ASSECO	X Istotne zasady rachunkowości	
CD PROJEKT	X Opis przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	
EUROCASH	X Stosowane zasady rachunkowości	
GTC	X Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości	
KRUK	X Opis ważniejszych stosowanych zasad rachunkowości	
PKPCARGO	X Stosowane zasady rachunkowości	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych spółek WIG30 za 2016 r.

Tabela 7. Sposób prezentacji zasad (polityki) rachunkowości w sprawozdaniach finansowych – podsumowanie

Forma prezentacji	Liczba jednostek
Oddzielna nota/noty w ramach <i>Informacji dodatkowych</i> lub oddzielna część sprawozdania finansowego	17
Element poszczególnych not objaśniających do sprawozdania finansowego	4
Razem	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych spółek WIG30 za 2016 r.

Jak wynika z powyższych tabel, większość spółek prezentowała opis stosowanych zasad rachunkowości w formie oddzielnej noty/not lub też oddzielnej części sprawozdania finansowego.

Podsumowanie

Informacje dodatkowe to najobszerniejszy element sprawozdania finansowego, a ich ogólnie określona w MSR 1 struktura ma niekorzystny wpływ na ich porównywalność.

Z raportu SEC wynika, że w przypadku wielu spółek informacje przedstawiane w informacjach dodatkowych były uporządkowane według kolejności pozycji prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i sprawozdaniu z wyniku. Z kolei z raportu fundacji IFRS wynika, że wszystkie spółki w ramach poprawy komunikacji w sprawozdawczości finansowej pogrupowały noty według kluczowych tematów. W przypadku ponad połowy polskich spółek zaobserwowano podobną praktykę, jak ta wynikająca z raportu SEC. W przypadku pozostałej części spółek noty objaśniające do sprawozdań finansowych były dzielone na bardziej szczegółowe grupy, przy czym większość z nich dzieliła je według elementów sprawozdań finansowych. Jedynie dwie spółki zastosowały podobny podział not, jak spółki opisane w raporcie fundacji IFRS. Łączenie not w grupy tematyczne zwiększa przejrzystość i ułatwia analizę obszernych informacji dodatkowych. Natomiast brak takiego podziału zmniejsza w znacznym stopniu porównywalność struktury informacji dodatkowych oraz w dużym stopniu utrudnia analizę tych informacji z powodu dużej liczby not⁴.

Z badania E. Walińskiej wynika, że polskie spółki giełdowe stosowały bardzo różne rozwiązania w zakresie ujawniania polityki rachunkowości w sprawozdaniach finansowych za 2014 r. Różnice dotyczyły zarówno odmiennej terminologii, zakresu informacji, jak i miejsca prezentacji w sprawozdaniu finansowym. Niniejsze badanie potwierdza, że nadal istnieje zróżnicowanie co do kolejności i formy prezentacji wymaganych informacji dotyczących polityki rachunkowości w sprawozdaniach finansowych. Z kolei z raportu fundacji IFRS wynika, że wszystkie spółki zrezygnowały z odrębnej noty odnośnie do polityki rachunkowości na rzecz jej opisu w różnych notach dotyczących poszczególnych zagadnień. Natomiast większość badanych polskich spółek prezentowała opis stosowanych zasad rachunkowości w formie oddzielnej noty/not lub też oddzielnej części sprawozdania finansowego.

Reasumując, należy stwierdzić, że porównywalność struktury informacji dodatkowych między polskimi spółkami jest mała. W dużym stopniu mają na to wpływ następujące czynniki:

⁴ W niektórych spółkach informacje dodatkowe obejmowały ponad 50 not (np. Enea, CD Projekt).

- obszerny zakres informacji dodatkowych,
- brak podziału not na ogólne grupy tematyczne,
- brak bardziej szczegółowych wytycznych w MSR 1 co do struktury informacji dodatkowych.

Obserwując zmiany w obszarze MSSF, można przypuszczać, że zakres informacji dodatkowych w najbliższych latach nie będzie się zmniejszał. Z drugiej strony IASB już od kilku lat prowadzi prace nad poprawą komunikacji w zakresie ujawniania informacji w sprawozdaniach finansowych. Analiza informacji dodatkowych polskich spółek giełdowych wskazuje, że konieczne są bardziej szczegółowe wytyczne w zakresie ich struktury. Takie wytyczne nie tylko wpłyną pozytywnie na lepszą komunikację spółek z użytkownikami tych sprawozdań, ale także zwiększą ich porównywalność między spółkami. Obszerna ilość not objaśniających do sprawozdań finansowych wymaga ich odpowiedniego pogrupowania. Analiza oczekiwań głównych użytkowników tych sprawozdań oraz wprowadzone już przez niektóre spółki na świecie określone rozwiązania w tym zakresie [por. IFRS Foundation, 2017] powinny pomóc określić sposób ich grupowania.

W ramach dodatkowych wytycznych w zakresie struktury informacji dodatkowych powinna być również bardziej szczegółowo uregulowana kwestia prezentacji polityki rachunkowości. Jedną z kwestii do rozwiązania jest miejsce jej prezentacji, czy jako odrębna nota, czy element poszczególnych not. Wspomniane wcześniej badanie fundacji IFRS prezentujące dobre praktyki spółek ze świata w zakresie sprawozdawczości finansowej pokazuje, że wszystkie spółki – w ramach poprawy komunikacji – przeniosły opis polityki rachunkowości do poszczególnych not. Z kolei z badania przeprowadzonego przez PwC wśród profesjonalnych inwestorów z całego świata⁵ wynika, że 51% respondentów preferowało opis polityki rachunkowości w formie odrębnej noty, 37% – pogrupowany w przydatnych notach, zaś 12% uważało, że właściwym miejscem byłby nie roczny raport, ale plik do ściągnięcia ze strony internetowej danej spółki [PwC, 2014, s. 5].

Obok wprowadzenia bardziej szczegółowych wytycznych w zakresie struktury informacji dodatkowych ważnym rozwiązaniem – zwiększającym porównywalność tych informacji między spółkami – byłoby opracowanie przez IASB przykładów ilustrujących również dla tej części sprawozdania finansowego. Takie przykłady zostały opracowane dla sprawozdania z sytuacji finansowej,

⁵ W badaniu przeprowadzono 85 wywiadów z inwestorami reprezentującymi kupujących (*buy side*), sprzedających (*sell side*) i agencje ratingowe [PwC, 2014, s. 10].

sprawozdania z całkowitych dochodów, sprawozdania ze zmian w kapitale własnym oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych. Brakuje natomiast wzorca dla informacji dodatkowych.

Należy zaznaczyć, że w niniejszym badaniu nie uwzględniono średnich spółek oraz małych spółek, ponadto pominięto instytucje finansowe. Interesujące byłyby badania w zakresie struktury informacji dodatkowych w sprawozdaniach finansowych wymienionych podmiotów i obserwacja, czy istnieją w tym zakresie istotne różnice, np. między dużymi a małymi spółkami.

Literatura

- AFM (2014), *Scope and Quality of Disclosures. Audit and Reporting Quality*, https://www.google.pl/search?q=afm+scope+and+quality+of+disclosure&rlz=1C1PRFE_enPL678PL686&oq=afm+scope+and+quality+of+disclosure&aqs=chrome..69i57l6853j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8# [dostęp: 12.04.2018].
- AMF (2015), *Guide to the Relevance, Consistency and Readability of Financial Statements*, http://www.amffrance.org/en_US/Publications/Guides/Professionnels?docId=workspace%3A%2F%2FSpacesStore%2F867e30e0-807f-437c-af31-ee2686d81c4e [dostęp: 23.03.2018].
- Baraja K., Giedroyć M. (2017), *Impairment of Nonfinancial Fixed Assets in Polish Biggest Companies Listed on Warsaw Stock Exchange [w:] Proceedings of 29th Asian-Pacific Conference on International Accounting Issues. Disruptive Innovation/Technologies: Accounting & Beyond*, Berjaya University (Kuala Lumpur), American Accounting Association, Kuala Lumpur, Malaysia, <http://www.apconference.org/wp-content/uploads/2018/01/29th-APC-Final-v2.pdf> [dostęp: 12.04.2018].
- EFRAG (2012), *Towards a Disclosure Framework for the Notes*, Discussion Paper, https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2F121015_Disclosure_Framework_-_FINAL1.pdf [dostęp: 10.04.2018].
- FRC (2012), *Thinking about Disclosures in a Broader Context*, Discussion Paper, https://www.icsa.org.uk/assets/files/pdfs/guidance/Consultations%202012/43554_FRC_Disclosure_Framework_FINAL_WEB_121012_JR.pdf [dostęp: 23.03.2018].
- Gos W., Hendryk M., Hońko S. (2017), *Zyski zatrzymane a wynik z lat ubiegłych – analiza ujawnień w sprawozdaniach finansowych wybranych spółek giełdowych*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 484, s. 95-106.
- <http://www.ifrs.org/-/media/feature/meetings/2018/february/iasb/ap11b-disclosure-initiative.pdf?la=en&hash=8FC37E657842011B1BF4EA6BA1B8CE32D817982F> [dostęp: 28.03.2018].
- IASB (2013), *Discussion Forum-Financial Reporting Disclosure Feedback Statement*, <http://www.ifrs.org/-/media/project/disclosure-initiative/feedback-statement-discussion-forum-financial-reporting-disclosure-may-2013.pdf> [dostęp: 10.03.2018].

- IASB (2017), *Disclosure Initiative – Principles of Disclosure*, Discussion Paper DP/2017/1, <http://www.ifrs.org/-/media/project/disclosure-initiative/disclosure-initiative-principles-of-disclosure/discussion-paper/published-documents/discussion-paper-disclosure-initiative-principles-of-disclosure.pdf> [dostęp: 10.01.2018].
- IASB (2018), *Feedback from Users of Financial Statements. Project: Disclosure Initiative: Principles of Disclosure*, IASB, Staff Paper, IASB Agenda ref 11B,
- ICAEW (2013), *Financial Reporting Disclosures: Market and Regulatory Failures Information for Better Markets Initiative*, <https://www.icaew.com/-/media/corporate/files/technical/financial-reporting/information-for-better-markets/frd-final.ashx> [dostęp: 12.04.2018].
- ICAS & NZICA (2011), *Losing the Excess Baggage – Reducing Disclosures in Financial Statements to What’s Important*, https://www.icas.com/_data/assets/pdf_file/0017/2285/Losing-the-Excess-Baggage-ICAS.pdf [dostęp: 12.04.2018].
- IFRS Foundation (2017), *Better Communication in Financial Reporting. Making Disclosures More Meaningful, IFRS Disclosure Initiative – Case Studies*, <http://www.ifrs.org/-/media/project/disclosure-initiative/better-communication-making-disclosures-more-meaningful.pdf> [dostęp: 21.01.2018].
- Janowicz M. (2016), *Ujawnienia na temat połączenia spółek w sprawozdaniach finansowych spółek publicznych – wyniki badań*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, nr 2, cz. 1, s. 63-74.
- Karwowski M. (2016), *Segmenty operacyjne (MSSF 8): determinanty zakresu ujawnianych informacji*, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa.
- Klimczak K. (2016), *Prezentacja informacji o segmentach operacyjnych w sprawozdaniach finansowych spółek giełdowych*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, nr 285, s. 90-100.
- Kuzior A. (2016), *Ujawnianie informacji na temat rezerw w sprawozdaniach finansowych wybranych spółek giełdowych*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, nr 2, cz. 2, s. 457-464.
- MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* [w:] *MSSF 2016*, SKwP, IFRS Foundation, Warszawa.
- PwC (2014), *Corporate Performance: What Do Investors Want to Know? Innovate Your Way to Clearer Financial Reporting*, October, <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/corporate-reporting/publications/investor-view/assets/pwc-investor-survey-ir-september2014.pdf> [dostęp: 18.02.2018].
- Rówińska M. (2016), *Zakres i jakość informacji o instrumentach finansowych prezentowanych w sprawozdaniach finansowych spółek notowanych na giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie*, „Studia Oeconomica Posnaniensia”, Vol. 4, No. 11, s. 244-253.
- SEC (2011), *An Analysis of IFRS in Practice*, <https://www.sec.gov/spotlight/global-accountingstandards/ifrs-work-plan-paper-111611-practice.pdf> [dostęp: 10.10.2017].

Silska-Gembka S. (2011), *Rola informacji dodatkowej w jednostkach realizujących kontrakty długoterminowe*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, nr 32, s. 313-327.

Walińska E. (2016), *Sprawozdanie z polityki rachunkowości jako odrębny składnik sprawozdania finansowego*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, t. 87(143), SKwP, Warszawa.

COMPARABILITY OF THE STRUCTURE OF NOTES IN FINANCIAL STATEMENTS OF LISTED COMPANIES FROM WIG30

Summary: The aim of this paper is to analyse and evaluate the comparability of the structure of notes in financial statements of listed companies from WIG30 (excluding financial institutions and foreign companies) and propose some solutions to increase this comparability. The analysis covered 21 consolidated financial statements for 2016. The comparability of the structure of notes between Polish companies is low. This is largely due to the following three factors: (1) the extensive range of notes; (2) no breakdown of notes into some general groups; (3) the absence of more detailed requirements with regard to the structure of notes in IAS 1. The findings of this research can be useful for IASB in its current work on improving communication in financial reporting and for users of financial statements.

Keywords: notes, structure, comparability, IFRS, Poland.